

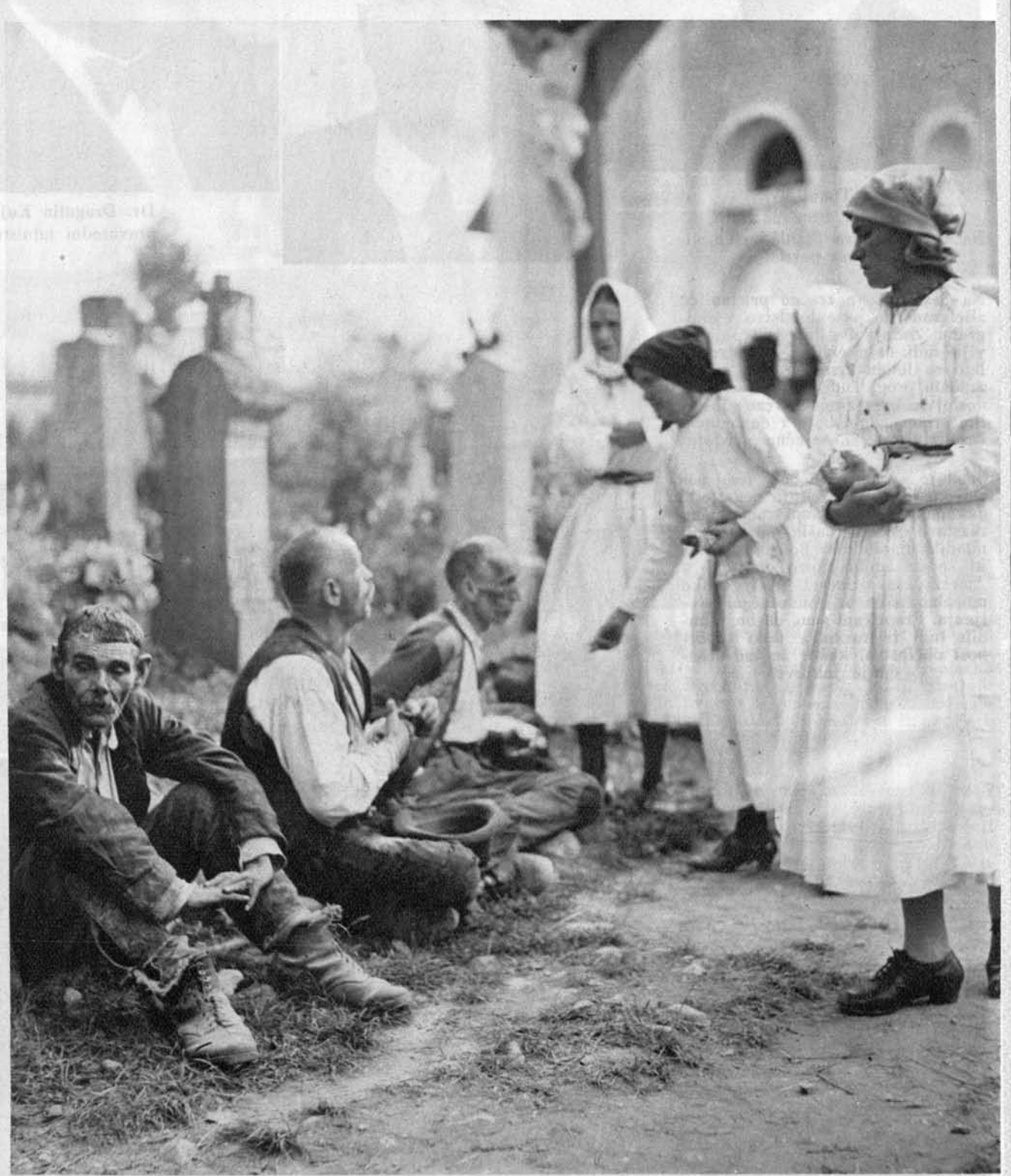
812
819

ILUSTRIRANI
SLOVENEČ
 TEDENSKA · PRILOGA · SLOVENCA

LETO VII

4. OKTOBRA 1931

ŠT. 40

KRAŠOVEC: PRI TREH FARAH PRI METLIKI

Novi ministri

Kakor smo omenili že v zadnji številki, je bilo ob priliki zadnje rekonstrukcije, dne 2. p. m. imenovanih 8 novih ministrov. Štiri smo objavili zadnjič, danes prinašamo nadaljnje tri.

Kosta Timotijević,

novi minister brez portfelja.

Na desni: **Andra Stanić,** novi minister brez portfelja.

Dr. Dragotin Kojić,
pravosodni minister.

Na desni: **Novo zračno pristanišče »Belgrad«** za naše letalstvo v Belgradu. Zadnji dve leti se lepo razvija tudi naše civilno letalstvo in leto za letom uvajajo več novih zračnih prog. Tudi Slovenija, ki je doslej še brez zračne zveze z ostalim svetom, dobi baje v doglednem času v Ljubljani zračno pristanišče.

Spodaj: **»Amerika,«** pod tem naslovom je otvoril zadnjo nedeljo v Jakopičevem paviljonu umetniško razstavo eden naših najboljših mladih umetnikov, Božidar Jakac, ki se je mudil skoro dve leti v Ameriki in prinesel seboj veliko množino slik iz ondotnega življenja. Prepričani smo, da bo vzbudila tudi ta razstava tako pozornost občinstva, kakor že vse dosedanje Jakčeve.

Alojzij Geržinič,
policijski nadsvetnik in novi upravnik
mariborske policije, ki je pred kratkim
nastopil svoje mesto.

Na desni: Tudi Marijini vrtni so začeli taboriti. Desna slika nam kaže »Marijin vrtec« s Koroške Bele, ki je letošnje počitnice taboril v Martuljku. Fotograf ga je ujel ravno pri kosilu.

Spodaj: Mala Micika Štambergerjeva, ki je že večkrat nastopila na odru katoliškega prosvetnega društva v Središču ob Dravi, njen mali bratec Jankec pa že sedaj trdi, da še bo.

Spodaj na desni: Stiška dekleta, ki so obiskovala zadnjo ondotno gospodinjsko šolo pod vodstvom gđc. Danice Mercinove.

Na levi: Agilno gasilno društvo Bloke-Nova vas s svojim dolgoletnim načelnikom Lužarjem v sredini, ki si je nabavilo lani novo motorno brizgalno. Brizgalna, izdelek ljublj. Strojnih tovarnen in livaren, se je letos izorno izkazala pri dveh velikih požarih v Nadlesku in pri Fari.

Spodaj: Topliška in soteška dekleta, ki so z velikim uspehom obiskovala gospodinjski tečaj v Valtavasi. Vsi nešteti gospodinjski tečaji in šole zgovorno dokazujejo veliko veselje naših slovenskih deklet za nadaljnjo izobrazbo.

Na levi: Vrata za tabernakelj župne cerkve v Kostanjevici, ki jih je izdelala domača pasarska delavnica »Ecclesia« (J. Hafner) v Ljubljani. Vrata so ročno delo in delajo vso čast tvrčki.

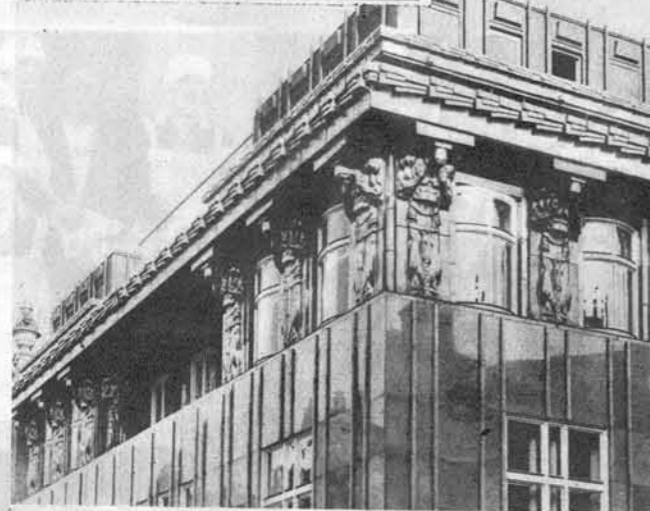
Naš veliki mojster prof. arh. Josip Plečnik

Zacherlova hiša na Dunaju, zgrajena okrog l. 1904., prvo veliko Plečnikovo delo.

Na desni: Detajl z Zacherlove hiše na Dunaju.

Zgoraj na desni: Kip sv. Mihaela na zastavi ljubljanske Prosvetne zveze (iz l. 1899.), eno prvih Plečnikovih del.

Novourejeni glavni tivoljski drevoored, ki je bil dokončan letos.

Na desni: Pogled na sijajno urejene Vegovo ulico z ilirskim stebrom.

Kaj vendar je ta Plečnik, čigar ime je vsak dan nešteto krat na jeziku vseh ljubljancov. Kakor pred hudim se križa pred njim svobodomiselnih »Sl. N.«, dopisniki dnevnih glasil mu radi dajejo lekcije iz estetike, v idealno dobo prejšnjih desetletij zaverovani krog stalnih gostov literarno ovekovene gostilne »zum Matschek dem weltberühmten« mu je opetovano vrgel v obraz obsodbo »šarlatan!«, celo ljubljanska umetnost je naredila križ nad neulovljivim diktatorjem estetskih usod sodobne Ljubljane, naša umetnostnozgodovinska znanost pa ne vé, kam bi ž njim, ker mož na njeno največjo izgubo še živi.

In kljub temu in prav v podkrepitve te enodušne šodbe in obsodbe je Jože Plečnik »naše gore list«. In prav nikamor ne spada bolj, kokor v Ljubljano!

Rodil se je v Ljubljani l. 1872 in je naredil svojo tipično slovensko kariero iz mizarne delavnice svojega očeta preko obrtne šole in pohištenih delavnic v Gradcu in na Dunaju naravnost v šolo in delavnico enega izmed utemeljiteljev nove evropske arhitekture, Otona Wagnerja na Dunaju. Tam je deloval pozneje kot samostojen arhitekt do l. 1911, ko so ga Čehi poklicali za profesorja na umetnoobratno šolo v Prago. L. 1915 je bil trikrat izbran na stolico svojega učitelja Otona Wagnerja, na umetnostni akademiji na Dunaju, pa iz nacionalnih ozirih tudi trikrat na najvišjem mestu odbit — prav lepo spričevalo za slovenskega karierista v rajni Avstriji! L. 1918 mu je predsednik T. G. Masaryk poveril preureditev Hradčan v rezidenco češkoslovaške republike. Da ga priklenejo nase, so ga Čehi l. 1920 imenovali za profesorja arhitekture na umetnostni akademiji v Pragi, on pa je kljub temu kot pristen ljubljaneček, čigar ideal je »v zemlji domači da truplo leži«, še isto leto sprejel poziv na ljubljansko tehnično fakulteto in sedaj že deset let deluje med nami.

Pogled na del monumentalnega stopnišča Zbornice za TOI v Ljubljani, ki ga je po Plečnikovi zamisli izdelal njegov učenec, arh. Tomazič.

Naš veliki mojster prof. arh. Josip Plečnik

Izmed velikih del, ki jih je ustvaril, naj omenimo samo 1903-5 nastalo Zacherlovo palačo v osrčju Dunaja, arhitektonsko ureditev čeških drž. rezidenc na Hradčanah v Pragi in v Lanyh od l. 1918 dalje ter pravkar dovršeno cerkev Srca Jezusovega na Vinohradih v Pragi.

Vemo sicer, kaj je Plečnik Dunaju in Pragi, neradi pa vemo, da je Plečnik tudi nam nekaj, da je prav on dvignil našo arhitekturo iz okorelega avstrijskega provincializma, še bolj nerodno pa nam je priznati, da je on estetska duša svobodne Ljubljane, tisti, ki vidi in nas vodi do presenetljivih spoznanj.

On je z arhitektom Vurnikom naš prvi sodobni arhitekt-umetnik. Ta vrsta kulturnega poklica nam je od baroka sem popolnoma izumrla. Ona dva sta nam postavila arhitekturo v življenje. Odkar deluje deset let med nami Plečnik, se je z njegovim sodelovanjem temeljito izpremenil nivo nam doslej estetsko tujih strok. Učil je estetske kvalitete naših domačih gradiv (Zbornica za TOI), poučil nas je, da estetska umetniška vrednost ni odvisna od dragocenosti gradiva, ampak od oblike in čuvstva, s katerim je zgrajena (cerkev sv. Frančiška v Šiški, fasada Vzajemne zavarovalnice); učil nas je spoštovati staro in estetsko doživljati novo v mnogoterih oblikah. Bil je med nami prvi, ki je zapustil visoki univerzitetni kateder in se »ponizal« do učitelja vseh.

Dvignil je predvsem estetsko ceno našega mesta, prijel za sekiro in kramp in začel čistiti. Sekira in kramp sta vzbudila toliko melanholije pa celo histerije v nas. Tivoli, šent Jakob, Čojzova cesta, ilirski spomenik z okolico, Kongresni trg, trojno mostovje, spomenik kralja Petra, vizija velike Ljubljane in še marsikaj govori vsak dan glasneje in prepričevalneje, da za Ljubljano ne sme biti poti nazaj pred l. 1920. Tudi estetske kvalitete zorijo in si krčijo pot do zakrknjenih src — tega naj ne pozabijo voditelji usod gradbene Ljubljane.

Paviljon na hradčanskih vrtovih; predsednik Masaryk je takoj po ustanovitvi republike poveril našemu Plečniku vso preureditev Hradčan. Dela bodo trajala še več let.

Na levi: Zunanjščina nove šišenske cerkve, stolp še gradijo.

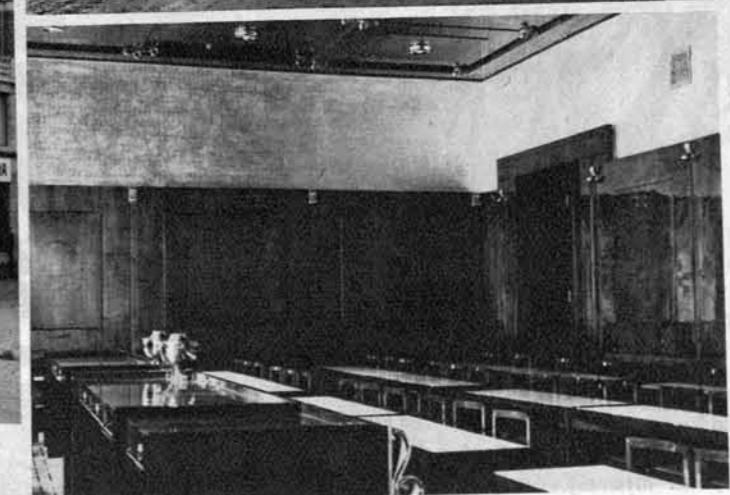
Zgoraj na levi: Nova zastava šišenske Marijine družbe, blagoslovljena letošnje poletje.

Palača Vzajemne zavarovalnice v Ljubljani, ki jo je po Plečnikovi zamisli izdelal njegov učenec, arhitekt Tomazič.

Pogled na prekrasno urejeno Zoisovo cesto, ki je danes pravi biser Ljubljane.

Na levi: Sejna dvorana Zbornice za TOI (tudi pohišstvo je izdelano vse po Plečnikovih načrtih).

Iz čudovite Stvarnikove delavnice

Vsaka živa stvar nagonsko stremi za ohranitev svoje vrste, da še več, rada bi preplavila z njo ves svet. Tako izleže samica polenovke letno 8 milijonov jajčec, neka jegulja celo 10 milijonov, ostriga 1 milijon, termit 80.000 dnevno, krap 750.000 letno itd. Slično je v rastlinstvu, kjer dozori n. pr. na eni rastlini tobaka letno 360.000 semen, na eni rutici celo pol milijona itd. Niti predstavljati si ne moremo posledic, ki bi nastale, če bi n. pr. ostala pri življenju samo vsa jajčeca polenovke ali jegulje, saj bi v malo letih napolnile dorastle živali vse vode sveta tako, kot napolnijo tovarne škatle sardin. Še hitreje gre ta množitev pri najnižjih živih bitjih, bakterijah, kajti bakterija je v 20 minutah dozorela za množitev, ki se izvrši na ta način, da se enostavno razdeli. Samo bakterije bi stvorile v nekaj dneh maso, ki bi bila večja kot vsa naša zemlja. Toda Stvarnik je postavil temu neomejenemu razmnoževanju meje v obliki določenih življenjskih pogojev, ki omogočijo le jako neznatnemu delu zaroda, da ostane pri življenju. Zanimivo pa je, da rode ena živa bitja, pri katerih se roditelji brigajo za svoj zarod in ga negujejo, le razmeroma majhno število potomcev, kar zopet avtomatično regulira primerno razširjenost dotične vrste.

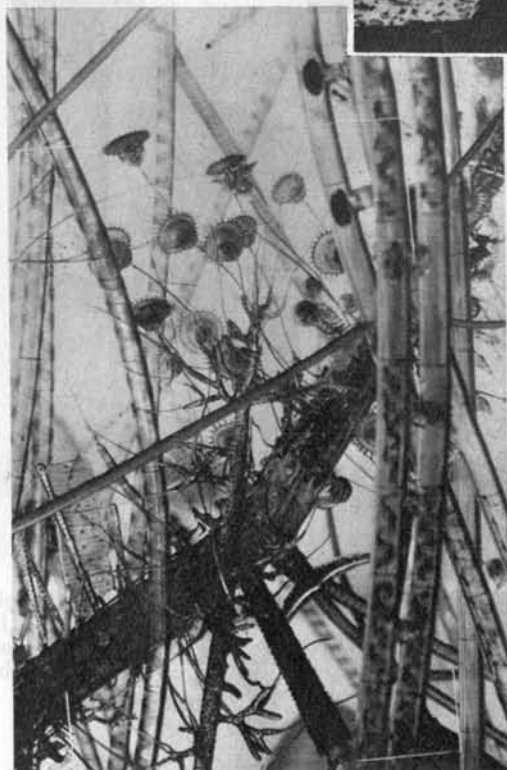
Ostrig nalovijo vsako leto na milijone samo za človeško prehrano, toda zmanjkalo jih očitno še ne bo tako kmalu, kajti samica izleže vsake sezono okroglo pol milij. jajčec.

Ena najhujših in najnevarnejših živali so mali — termiti, ki žive v posebnih hribčkih (glej zgornjo sliko). Njih samice izležejo vsak dan 80.000 jajčec.

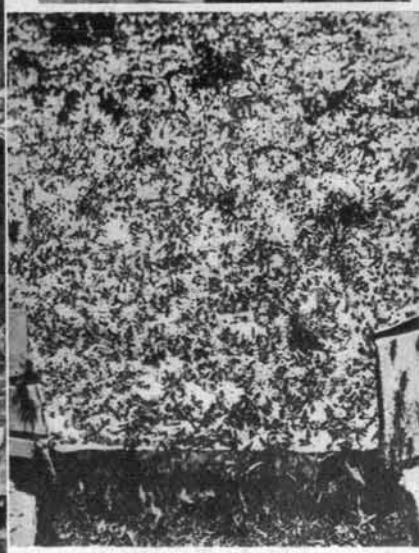
Na desni: Velik del Norvežanov živi od lova polenovk, ni se pa bati, da bi ta vir dohodkov ugasnil, saj izleže ena sama polenovka za časa drstenja 8 milijonov novih jajčec.

Spodaj na desni: Ena največjih nadlog tropičnih krajev so ogromni roji kobilic, ki uničijo do zadnje bilke vse, kamor se deajo. Spodnja slika kaže tak roj na vrtu.

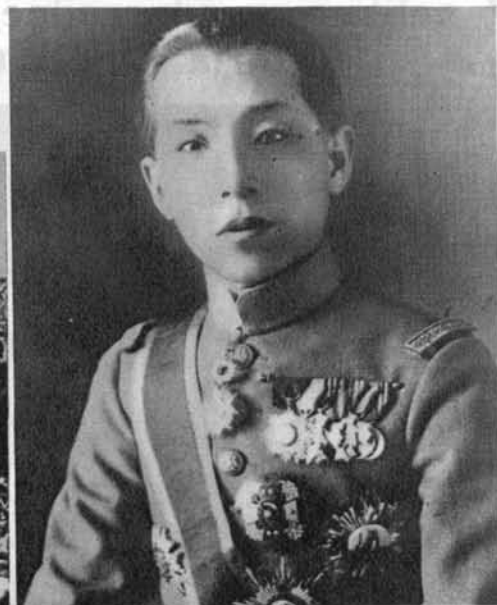
Čudo vodne kapljice, v kateri živi na milijone najmanjših živih bitij. Majhen izrezek iz tega čudovitega sveta nam kaže zgorajšnja mikrofotografija.

Na desni: Milijone in milijone mravelj zagleda vsak dan luč sveta, toda imajo tudi nešteto sovražnikov. Desna slika nam kaže napad bengalskih muh na dolgo krdelo potujočih mravelj.

Vojna na Daljnem Vzhodu

Gospodarsko krizo, ki zaposluje danes ves svet in pa velike notranje težave Kitajske so izrabili Japonci sedaj za roparski pohod v Mandžurijo. Dne 18. p. m. so začeli z vojnimi operacijami in v nekaj dneh okupirali ozemlje, ki je večje nego vsa Jugoslavija. Njih cilj je, polastiti se te obširne zemlje.

General Čangsulian, guverner in gospodar Mandžurije, čigar sedež je bil v Mukdenu, a tega so Japonci že prve dni svojih vojnih operacij zasedli.

Kitajske čete odhajajo mimo vlade in drugih dostojanstvenikov, stoječih pri vhodu v kitajski parlament v Nankingu, na mandžursko mejo.

Spodaj: Japonske čete v Mandžuriji bredejo čez reko v boj.

Japonci so po nekaterih korejskih mestih nahujskali Korejce k pogromom proti ondotnim Kitajcem, kar je bil nekak uvod v sedanji kitajsko-japonski konflikt v Mandžuriji. Zgornja slika nam kaže razdejane kitajske trgovine po korejskih ulicah.

Spodaj: Boji za notranjo ureditev španske republike: min. preds. Zamora (na levi), ki skuša rešiti reakcionarni centralizem in polkovnik Macia (na desni), ki neizprosno zahteva avtonomije Katalonije.

Na levi: Infantinja Beatrice, hčerka odstavljene španskega kralja in njen ženin, don Alvaro Burbonsko-Orlanski, ki sta pred kratkim obiskala Irsko.

Z velikega mednarodnega šahovskega turnirja Bled-Ljubljana

Náš mladi slov. šahovski mojster Pirc, ki na sedanjem blejskem šahovskem turnirju sicer še ni uspel, a mu vendarle prorokujejo vsi strokovnjaki na tem polju še veliko bodočnost.

Blejski šahovski turnir

je največja slična prireditev, kar se jih je vršilo po vojni na svetu in je nedvomno velika propaganda tudi za ta naš slovenski pokrajinski biser po vsej Evropi, saj vzbuja turnir zanimanje po vsem svetu. Sešli so se namreč tu razen Rubinsteina vsi veliki svetovni šahovski velemojstri, da se pomerijo v tej »kraljevski igri«. Končni rezultat je tale: 1. Aljehin, 2. Bogoljubov, 3. Niemcovič, 4. Vidmar, 5. Kashdan, 6. Flohr, 7. Stoltz, 8. Tartakower, 9. Kostić, 10. Spielmann, 11. Maroczy, 12. Colle, 13. Astaloš, in 14. Pirc.

Udeleženci velikega mednar. šahovskega turnirja na Bledu, ki se je vršil ves mesec september. Spredaj sede od leve na desno: Maróczy, Niemcovič, svetovni prvak Aljehin, Bogoljubov in dr. Vidmar, zadaj pa stoje: Spielmann, Colle, dr. Tartakower, dr. Astaloš, Pirc, Stolz, Flohr, Kashdan in Kostić.

Na levi: Hotel »Toplice« na Bledu, kjer se je vršil turnir. Turnirska dvorana se nahaja v pritličju na levo.

Sportni vestnik

Foto I. Kosec.

V nedeljo, 27. septembra se je vršila v Ljubljani ena najboljših nogometnih tekem. Nastopilo je moštvo Maribora proti Primorju v borbi za podzvezno prvenstvo. Borba je bila zelo zanimiva in je končala z 1:1 neodločeno, kajti Maribor je resno pripravljen, da si prvenstvo Slovenije, katero si je priboril letos, tudi za prihodnje leto obdrži.

Na desni: Borba za žogo pred vrati Maribora.

Spodaj: Bertonec, najboljši igralec M. in Jug, najboljši napadalec P. v borbi pred vrati.

V krogu: Tručelj, najboljši tenis igralec Slovenije pri servisu.

Na desni spodaj: Prizor s hazenske tekme Atena:Ilirija, ki se je vršila 27. sept. in končala z zmago Atene s 9:5.

